

2. Активізація когнітивних процесів у спілкуванні : методичний посібник / [В. П. Казміренко, З. Ф. Сіверс, В. М. Духневич та ін.] ; за ред. В. П. Казміренка. – К.: Міленіум, 2011. – 268 с.

3. Белоножко Є.В. Ситуація існування як об'єкт соціально-психологічної практики / Є.В. Белоножко // Актуальні проблеми психології. Екологічна психологія: Зб. наук.праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / За ред. Максименка С.Д. – Т. 7. – Вип. 25. – К., 2011. – С. 20-26.

4. Генисаретский О.И. Упражнения в сути дела. – М.: Русский мир. – 1993. – 278 с.

5. Генисаретский О.И. Навигатор: методологические расширения и продолжения. – М.: Путь, 2002. – 578 с.

6. Dasein-анализ в философии и психологии / Кол. Авторів; Под ред. Г.М.Кучинского, А.А.Михайлова. – Мн.: Европейский гуманитарный университет, 2001. – 204 с.

7. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. – К.: Видавництво ТОВ "КММ", 2006, – 240 с.

8. Слюсаревський М.М. "Ми" і "Я" в сучасному світі: Вибрані твори. – К.: Міленіум, 2009. – 340 с.

9. Швалб Ю.М. Психологическая организация пространства жизни личности: логос быта. / Ю.М. Швалб // Актуальні проблеми психології: Зб. наук.праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. – Житомир: "Вид-во ЖДУ ім. І. Франка", 2012. – Т. 7. Екологічна психологія. – Вип 29. – с. 478-486.

УДК 159.9

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ЖИТТЄВОГО СЦЕНАРІЮ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Камбалова Т.С.

У даній статті розглянуто основні структурні компоненти життєвого сценарію особистості в юнацькому віці. Проаналізовано теорію динамічних смислових систем Д.О. Леонт'єва (особистісні цінності, смислові конструкти, смислові диспозиції). Також розглянуто поняття особистісних цінностей в теорії Б.С. Братуся. Розглянуто поняття життєвого плану і життєвої мети в контексті структурного підходу Є.І. Головахи і О.О. Кроніка. Також в даній статті розглянуто такі поняття як: "життєва перспектива", "життєва програма", "життєва стратегія".

Ключові слова: *життєва перспектива, життєвий план, життєва стратегія, життєвий сценарій, життєва мета, особистісна цінність, смислова диспозиція, смисловий конструкт.*

В данной статье рассмотрено основные структурные компоненты жизненного сценария личности в юношеском возрасте. Проанализирована теория динамических смысловых систем Д.А. Леонтьева (личные ценности, смысловые конструкты, смысловые диспозиции). Также рассмотрено понятие личностных ценностей в теории Б.С. Братуся. Рассмотрено понятие жизненного плана, жизненной цели в контексте структурного подхода Е.И. Головахи и О.О. Кроника. Также в данной статье рассмотрены такие понятия как: "жизненная перспектива", "жизненная программа", "жизненная стратегия".

Ключевые слова: *жизненная перспектива, жизненный план, жизненная стратегия, жизненный сценарий, жизненная цель, личностная ценность, смысловая диспозиция, смысловой конструкт.*

This article describes the basic structural components of life scenario identity in adolescence. Analyze the theory of dynamical systems, semantic theory D.O. Leont'ev (personal values, semantic constructs semantic dispositions). Also discussed the concept of personal values in theory B.S. Bratus. Concepts of life plan and purpose in life in the context of a structured approach E.I. Golovakh and O.O. Kronik. In addition, this article discusses concepts such as "life chances", "life program", "life strategy".

Keywords: *life perspective, life plan, life strategy, life purpose, personal values, sense disposition, semantic construct.*

Постановка проблеми. Проблема життєвих сценаріїв або життєвого шляху людини є особливо актуальною у зв'язку зі зростанням ролі людини як творця історії, як творця свого індивідуального життєвого шляху, своєї долі. У психології існують різні підходи до розуміння життєвого сценарію і життєвого шляху особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті теорії динамічних смислових систем Д. О. Леонтьєва виділяються наступні смислові структури: смислові установки актуальної діяльності, смислові диспозиції, мотиви, смислові конструкти та особистісні цінності, які відносяться до смислової сфери особистості.

У структурному підході Є.І. Головахи і О.О. Кроніка життєві плани і цілі визначаються як кінцеві і проміжні події певного життєвого етапу особистості. Цілі є більш масштабними і менш хронологічно визначеними, ніж плани. Але засобами здійснення життєвих цілей є життєві плани, так як плани встановлюють порядок вчинків, необхідних для реалізації життєвих цілей, що виступають у якості основних орієнтирів життєвого шляху в майбутньому. Становлення життєвих планів в якості ведучого новоутворення юнацького віку виділяє І.С. Кон. Однак, структурні компоненти саме "життєвого сценарію" особистості в юнацькому віці в психологічній літературі розглянуто недостатньо.

Мета статті: визначення структурних компонентів життєвого сценарію особистості в юнацькому віці.

Основний матеріал дослідження. Життєвий сценарій або життєвий шлях є індивідуальною історією розвитку особистості, що включає в себе життєві цілі і плани, сенс життя, перспективи, стратегії, програми, життєві цінності.

В процесі особистісного самовизначення в юнацькому віці у свідомості суб'єкта формується модель власного майбутнього – сценарію. Дана модель є смисловою системою, яка включає в себе ряд ціннісно-смилових структур. Д.О. Леонтьєв у своїй теорії динамічних смислових систем до надситуативних смислових утворень відносить особистісні цінності, смислові конструкти, смислові диспозиції [5, с. 155-156].

Д.О. Леонтьєв розділяє життєвий сенс, як об'єктивну характеристику відносин об'єктів і явищ дійсності до життєдіяльності суб'єкта і особистісний смисл – як форму суб'єктивного відображення цього ставлення у свідомості суб'єкта, в його образі світу.

За допомогою трансформації образів і їх емоційного забарвлення через особистісні смисли суб'єкту презентуються об'єкти і явища дійсності. Смислові структури, а саме: смислові установки актуальної діяльності, смислові диспозиції, мотиви, смислові конструкти та особистісні цінності відносяться до смислової сфери особистості.

Смислові установки актуальної діяльності є недовговічними психічними утвореннями і існують тільки в рамках конкретної окремо взятої діяльності.

Смислові диспозиції є перетвореною формою смислових відносин, що забезпечують їх стійку фіксацію в структурі особистості. Смислова диспозиція надситуативна, не має безпосереднього виходу в діяльність, більш довготривала і стійка, а смислова установка актуальної діяльності виражається в конкретному поведінковому акті. Смислові диспозиції виконують в діяльності змістотворчу функцію, породжуючи похідні від них особистісні смисли і смислові установки (актуальної діяльності)[5, с. 156-159].

Породження смислових установок актуальної діяльності та особистісних смислів є змістотворчою функцією мотиву. На основі актуальних потреб і особливостей ситуації формується мотив. Мотив прив'язаний до певної діяльності, виникаючи разом з початком діяльності і зникаючи разом з її припиненням [5, с. 156-159].

Особистісні цінності є більш стійкими мотиваційними утвореннями, вони володіють високою стабільністю і їх мотивуюча дія не обмежується конкретною діяльністю або ситуацією [5, с. 159-163]. Переважання особистісних цінностей у співвідношенні цінності-потреби свідчить про більш високий ступінь соціальної зрілості особистості.

Особистісні цінності мають соціальне походження, як результат засвоєння й прийняття особистістю цінностей соціальних. Цінності є стереотипами суспільної та індивідуальної свідомості, узагальненими ідеалами, функціонуючими як ідеальні критерії оцінки людини в суспільстві.

Особистісні цінності Д.О. Леонтьєв визначає як "консервовані" відносини особистості зі світом, відображаючи інваріантні аспекти загальнолюдського досвіду. Кожній особистості властива індивідуальна специфічна ієрархія особистісних цінностей, які виступають сполучною ланкою між духовним світом особистості і духовною культурою суспільства, між індивідуальним і суспільним буттям, вони являються механізмом детермінації індивідуальної життєдіяльності, соціокультурними регуляторами, формами представленості останніх в психологічній структурі особистості. Становлення системи цінностей в процесі індивідуального розвитку відбувається шляхом інтеріоризації цінностей великих і малих соціальних груп і перетворення їх у джерела індивідуальної мотивації, поряд з більш ранніми генетично індивідуальними потребами [5, с. 160-163].

В.С. Братусь пише, що особистісні цінності – це усвідомлені, "відрефлексовані" найбільш загальні смислові утворення. На думку деяких дослідників (М. Рокіч, Ш. Шварц, У. Білскі), цінності особистості характеризуються наступними загальними ознаками: витоки цінностей – в культурі, суспільстві і особистості; вплив цінностей простежується практично у всіх соціальних феноменах; загальне число цінностей, що є надбанням людини, порівняно невелике; всі люди володіють однаковими цінностями, але в різному ступені; цінності організовані в системи й впорядковані за ступенем важливості; цінності – це поняття або переконання; цінності мають ситуативний характер; вони управляють вибором або оцінкою поведінки, подіями.

Цінність є регулятором більш високого рівня, ніж конкретні дії, разом з тим цінність менш чітко виражена і менш чітко усвідомлювана.

Особистість здатна здійснити вибір в найбільш значущих сферах життя при сформованій системі цінностей. Людина здатна планувати власне майбутнє, спираючись на сформовану систему особистісних цінностей.

Несформованість ціннісної системи часто спостерігається в ранньому юнацькому віці, коли ієрархія особистісних цінностей тільки починає формуватися. Саме це може стати причиною особистісної невизначеності, тривоги і напруги. Вибір і реалізація цінностей – духовних, культурних, моральних, перетворення їх на життєві принципи визначає основний стратегічний напрямок життя.

Смисловий конструкт є освітленням значущості явищ і об'єктів з боку особистісної системи цінностей. Дані конструкти є індивідуаль-

ною характеристикою життєвого світу особистості і в тимчасовому аспекті також. Сміслові конструкти виконують антиципаційну і гностичну функцію щодо майбутнього суб'єкта, і змінюються на основі придбання нового індивідуального досвіду. Сміслові конструкти мають узагальнений характер, вони надситуативні, стійкі, пов'язані з особистісними цінностями та смисловими структурами.

Смісловий конструкт, пише Д.О. Леонт'єв – це "стійка категоріальна шкала, яка представлена у психіці суб'єкта на рівні глибинних структур образу світу, що виражає значущість для суб'єкта певної характеристики (параметра) об'єктів і явищ дійсності (або окремого їх класу), і виконує функцію диференціації та оцінки об'єктів і явищ з цього параметру, наслідком якого є приписування їм відповідного життєвого сенсу [5, с. 162-164]".

Таким чином, смислові структури детермінують процес саморегуляції особистістю власної життєдіяльності.

Змістовно поняття "життєвого сценарію" розкривається через певні структурні компоненти: "життєві цілі", "життєві цінності", "життєвий план", "життєва перспектива", "життєва програма", "життєва стратегія".

Вивченням часової перспективи почав займатися К. Левін. Він підняв питання про існування одиниць різного психологічного масштабу, які зумовлюють масштаб життєвих ситуацій і визначають межі "психологічного поля в даний момент". Дане поле включає не тільки стан індивіда в даний момент, але і його уявлення про своє минуле і майбутнє – бажання, прагнення, мрії, плани та ін.

Минуле і майбутнє включаючись у психологічне поле даного моменту виконують функцію спонукального потенціалу, визначаючи часову перспективу та особливості поведінки людини.

Дж. Троммсдорфф, Х.Лемм досліджували когнітивні, афективні та оцінкові орієнтації індивіда в майбутньому. Згідно з дослідниками, майбутня орієнтація індивіда зумовлена його суб'єктивними очікуваннями та включає у себе цілі індивіда, які він, на його думку, має можливість реалізувати чи усунутись від них, тобто позитивні чи негативні очікування відносно наявного середовища.

На думку авторів, переживання індивідом майбутнього пов'язане з:

- структуруванням часу власного життя;
- з його міркуваннями відносно майбутнього;
- оцінюванням проблем майбутнього;
- плануванням своєї майбутньої поведінки.

Модель переживання майбутнього, як відмічають дослідники, може когнітивно бути визначена індивідом. Саме тому необхідно спеціальне та інтелектуальне навчання, що розвиває когнітивні здібності інди-

віда та тим самим сприяє розвитку засобів структурування ним власної моделі майбутнього.

Автори вважають, що майбутнє індивіда може бути проаналізовано під кутом зору декількох позицій:

1. Логічного структурування індивідом подій майбутнього (може бути сфокусоване на заздалегідь визначених умовах та наслідках).

2. Уявленнь індивіда про можливості здійснення тих чи інших подій та їх можливої тривалості.

Відмічається, що при аналізі орієнтацій індивіда на майбутнє необхідно враховувати те, яким чином індивід уявляє наслідки тих чи інших подій – чи бачить він їх (може бути довготривалою перспектива, але за відсутністю бачення наслідків планованих подій). Необхідно враховувати також і те, чи є у індивіда бачення різних варіантів в його моделі майбутнього, варіантів, що доповнюють чи заміщають один одного.

При аналізі моделі майбутнього, на думку авторів, необхідним є врахування розвитку здібностей індивіда переробляти інформацію, що пов'язана з подіями життя, його психологічним минулим, теперішнім та майбутнім; необхідно врахувати й те, як індивід оцінює ймовірність "випадковості" майбутніх подій. Дослідники підкреслюють, що всі позиції аналізу індивідом моделі майбутнього, її структурування, тісно пов'язані між собою. Структурування, переструктурування майбутнього відповідно до цінностей та переконань передбачає когнітивну здатність індивіда переробляти інформацію, що пов'язано з розмаїттям задумів, планів, цілей. Для адекватного структурування майбутнього повинно бути враховано безліч інформації стосовно майбутніх подій, ось чому так важлива наявність у індивіда високого рівня розвитку когнітивних здібностей.

Вивченням тимчасової перспективи також займався Ж. Нюттен. Згідно з його дослідженням тимчасову перспективу майбутнього складають плани, завдання, наміри особистості, які визначають її мотиваційно-потребову сферу. Майбутня тимчасова перспектива визначається як когнітивно-мотиваційне поняття. Являючись підструктурою когнітивних систем, що регулюють поведінку людини, майбутня тимчасова перспектива може сприяти мотиваційним процесам, а ті, в свою чергу, можуть впливати на її зміст і тривалість. Становлення часової перспективи відбувається через когнітивне перетворення потреб у плани, наміри і завдання суб'єкта, через формування у суб'єкта низки структур "засіб-мета". Мотивація людини в тимчасовому аспекті часто виявляється у формі конкретних об'єктів-цілей і планів, кожен з яких характеризується "тимчасовим таймером", тобто пов'язаний з близьким або віддаленим майбутнім. Предмети-мотиватори впорядковані в часі на когнітивному рівні, "засіб-об'єкт" є проміжним засобом досягнення "мети-

об'єкта". Саме "засіб-об'єкт" активізує і спрямовує поведінку суб'єкта. Тимчасова перспектива може впливати не тільки на поведінку суб'єкта, а й на його когнітивну або афективну активність. У ролі мотива-торів поведінки можуть виступати тільки ті цілі, які характеризуються "тимчасовим таймером".

Згідно з концепцією Ж. Нюттена, майбутня тимчасова перспектива може впливати на активність суб'єкта тільки за наявності у нього "тимчасової інтеграції", яка є важливою умовою реалістичності тимчасової перспективи. Вчений вважає, що суб'єкт повинен вміти пов'язувати своє справжнє з майбутнім, вміти бачити в результатах своїх дій власну активність, повинен вміти усвідомлювати зв'язки, які об'єднують його активність, події його життя в часі, реальний момент справжнього з цілями, які складають часову перспективу.

Життєва перспектива відрізняється від психологічної перспективи. Психологічна перспектива – це здатність особистості свідомо передбачати і прогнозувати майбутнє, представляти себе в цьому майбутньому. Ця здатність залежить від типу особистості. Так, у одних молодих людей уявлення про власне майбутнє пов'язане з професійним вибором, в інших з особистісними амбіціями і прагненням до досягнень (вдала кар'єра), у третіх – з особистісними прагненнями комунікативного характеру (дружба, любов, сім'я). Ці відмінності в характері напрямку перспектив обумовлені прагненням молодих людей до реалізації себе в тих сферах життя, які найбільшою мірою відповідають їх особистісним ціннісним орієнтаціям. У деяких юнаків сьогодення і майбутнє є різко розмежованим через невизначеність, проблематичність життєвого вибору.

Особистісна перспектива – це не тільки здатність особистості передбачати власне майбутнє, але це поняття включає настанови на майбутнє (готовність або неготовність до майбутніх труднощів, визначеність чи невизначеність засобів їх подолання та ін.). Такий тип перспективи може бути і у особистості з недостатньо усвідомленими уявленнями про власне майбутнє (що в кінцевому підсумку пов'язано з бідної уявою). Особистісна перспектива – це показник сформованості здібностей особистості до організації власного часу, міра особистісної зрілості.

Життєва перспектива не завжди відкривається тому, хто здатний передбачати майбутнє (має психологічну перспективу), або наділений особистісним потенціалом, зрілістю (особистісна перспектива). Життєва перспектива включає всю сукупність обставин і умов життя, які створюють умови для оптимального особистісного саморозвитку, самореалізації особистості.

Становлення життєвої перспективи у людини відбувається протягом дитинства, головним чином стихійно: інтеріоризація ціннісних

установок батьків, їх очікувань щодо дитини, засвоєння соціокультурних норм і правил.

Критеріями сформованості часової перспективи, на думку Е.І. Головахи, є: тривалість, оптимістичність, диференційованість, реалістичність, узгодженість.

1. Тривалість залежить від здібностей людини заглядати в майбутнє і фіксувати масштаб часової перспективи. Із збільшенням її тривалості підвищується життєва задоволеність, психологічна стійкість індивіда, і навпаки.

2. Оптимістичність перспективи визначається співвідношенням позитивних і негативних прогнозів на предмет їх реалізації в майбутньому.

3. Диференційованість перспективи означає роз'єднання процесу руху до майбутнього на окремі етапи. При цьому виділяють два основних: ближня і віддалена перспектива. Як відзначав К. Левін у дослідженнях, "поділ на найближчу та віддалену перспективу є важливим моментом розвитку особистості, що характеризує перехід від дитячого до юнацького віку, до вирішення важливих завдань життєустрою, до вибору життєвого шляху, до становлення соціальної зрілості і самостійності особистості".

4. Реалістичність перспективи означає здатність людини відокремлювати мрію від реальності, уяву від дійсності і зосереджувати зусилля на тих цілях, які мають реальне підґрунтя для здійснення в майбутньому.

5. Узгодженість – являє собою органічну єдність сьогодення з майбутнім і минулим. При неузгодженій перспективі спостерігається розрив у зв'язку часів і порушення адаптації особистості до конкретних умов життєдіяльності.

Узгодженість життєвої перспективи особистості є не тільки показником часового виміру життєвої перспективи – "органічною єдністю минулого, сьогодення і майбутнього особистості", але й смислового.

Узгодженість життєвої перспективи – це такий усвідомлюваний образ майбутнього, що є актуальним для особистості в сьогоденні, і який обумовлений набутим життєвим досвідом. Становлення узгодженої життєвої перспективи виступає мірою особистісної зрілості.

Засобами здійснення життєвих цілей є життєві плани, плани встановлюють порядок вчинків, необхідних для реалізації життєвих цілей, що виступають у якості основних орієнтирів життєвого шляху в майбутньому.

Під кутом зору структурного підходу (Є.І. Головаха, О.О. Кронік, І.С. Кон та ін.) життєві плани і цілі визначаються як кінцеві і проміжні події певного життєвого етапу особистості. Цілі є більш масштабними і менш хронологічно визначеними, ніж плани. Життєві плани в юнацькому віці представлені як досить конкретні події: вибрати вуз, дізнатися, які вступні іспити. Життєві цілі мають більш абстрактні орієнтири:

знайти гарну роботу, створити сім'ю. До здійснення життєвих цілей приведе послідовна реалізація конкретних подій – планів. У ранній юності мета часто має абстрактний характер.

Ю.М. Швалб пише, що цілепокладання – становлення образу майбутнього, яке безпосередньо детермінує і регулює відповідні акти поведінки і діяльності, на відміну від інших форм репрезентації майбутнього у свідомості індивіда (прогнозування, попередження та ін.).

Життєвий план, по Б.Г. Ананьєву, складається з: цілей, ідеалів, що визначають суспільну поведінку і відносини юнаків і дівчат, обрання професії, ціннісних орієнтацій [6, с. 122-125].

Л.В. Сохань та М.В. Кирилова, визначають життєвий план як систему психологічних установок особистості, рішень, що відображають рівень духовного розвитку, потреби особистості спрямовані на зміну самого суб'єкта. І.С. Кон в якості ведучого новоутворення юнацького віку виділяє становлення життєвих планів, виділяючи два етапи в процесі їх становлення:

- На першому етапі відбувається становлення стійкого ядра ціннісних орієнтацій, інтеграція та ієрархізації мотивів діяльності, узагальнення цілей, які висуває собі людина;

- На другому етапі йде процес уточнення та диференціації мотивів і цілей, коли предметом роздумів стають засоби досягнення даних цілей, а не тільки кінцевий результат.

І.С. Кон, підкреслює, що мрія є попередником життєвого плану. Мрія виконує компенсаторну функцію, даючи можливість особистості піти від реальності, реалізуючи себе в плані уяви. У мріях майбутнє проектується у формі уявних ролей, уявлених ситуацій, в яких юнак хотів би себе здійснити.

Мрія містить не тільки усвідомлювані компоненти (окремі цілі, цінності), але й неусвідомлювані (тривоги, очікування, страхи), які проявляються в перспективах.

Що стосується формування життєвої стратегії, то це, перш за все вибір найбільш значущих розрахованих на довгострокову перспективу орієнтирів життя особистості. Провідними орієнтирами при формуванні життєвих планів особистості є життєві стратегії, життєві цілі, побудова життєвих перспектив.

Життєві стратегії спираються на життєвий досвід індивіда, коригуються ним.

"Життєва програма" є розширеним варіантом життєвого плану, що охоплює не тільки близькі цілі, але й спрямована на планування всього життя людини. Життєва програма включає в себе життєві цілі і становлення особистості, які стосуються основних сфер життєдіяльності. Життєва програма особистості є своєрідною картиною життєвого шляху, а життєва перспектива більш фрагментарна, без деталізації конкретних рис

цього майбутнього. За Л.В. Сохань життєва програма є ідеальним образом основних цілей і результатів життєдіяльності особистості.

Висновки. Життєвий сценарій в юнацькому віці формується шляхом структурування власного майбутнього за допомогою тимчасових (цілі, плани, перспективи, програми), а також смислових компонентів (особистісні цінності; ціннісно-мотиваційні компоненти, як головні, що задають основну смислову спрямованість всієї системи у відношенні тієї чи іншої сфери життєдіяльності; смислових конструктів, як основних параметричних шкал оцінки тих чи інших об'єктів і явищ, що виступають як когнітивні образи свідомості; смислових диспозицій, як стійких відносин до тих чи інших об'єктів і явищ, в тій чи іншій сфері, життєдіяльності, що виражаються як відповідні їй способи поведінки).

ЛІТЕРАТУРА

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова-Славская – М. : Просвещение, 1991. – 341 с.
2. Абульханова-Славская К.А. Личностная регуляция времени // Психология личности в социалистическом обществе : Личность и ее жизненный путь / К.А. Абульханова-Славская – М. : Просвещение, 1990. – С. 114-129.
3. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры / Э. Берн – М. : Центр, 1992. – 280 с.
4. Головаха Е.И. К исследованию мотивации жизненного пути : Техника "каузометрии" // Мотивация личности (феноменология, закономерности и механизмы формирования) / Е.И. Головаха, А.А. Кроник – М. : Академия, 1982. – С. 99-108.
5. Логинова Н.А. Жизненный путь как проблема психологии / Н.А. Логинова – М. : Просвещение, 1985. – № 1. – С. 103-108.
6. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн – М. : Академия, 1946. – 265 с.
7. Словарь практического психолога / [сост. С.Ю. Головин]. – Минск : "Харвест", 1998. – 800 с.

УДК 159.923.4

ФАКТОРИ ПОВЕДІНКОВИХ ПРОЯВІВ У ПАЦІЄНТІВ З РОЗЛАДАМИ ОСОБИСТОСТІ

Кардаш Є.В.

У статті дається аналіз результатів експериментально-психологічного дослідження взаємозалежності між індивідуальним типом особис-